

כתב, העולם הזה

נחקבל לעבודה

בבית חולים לחולי

נפש - גילה שם

תופת וגרם לשינוי

מאת

אריק לביא

תפוס לך כמה חולים, לא חשוב ממך, ותדאג לזה שהם יסדרו את המיטות ואת החדרים. אתה מבין, לא כל החולים יכולים לעשות את זה — אז אלה שיכולים, צריכים לעשות את זה גם בש"ביל האחרים. אתה רק צריך לדאוג לכך שזה ייעשה."

אלה היו הוראות העבודה הראשונות ש"קיבלתי אחרי שהתקבלתי לעבודה כאח"רחמן — או כ"כוח"עזר", למען הדיוק — בסנטוריום נס"ציונה, בו מאושפזים 300 חולי-נפש.

הוראות העבודה אלו נמסרו לי כחמש דקות בלבד לאחר שהגעתי לשער בית החולים, ומסרתי שם שקראתי בעיתון



מיכאל ופונים אל דר"העפר, עוברים בסביבה פסטורלית נאה.

השלוה האופפת דר"העפר זו אינה מרמזת כלל על הצפוי בבית-החולים ל"חולי-נפש, הניסטר כאילו בין הפרדסים. הכל כנראה מתוכנן כך שמי שאין לו מה לחפש שם — לא יגיע אל המקום.

נראה שגם בעליו של בית-החולים אינם גאים בו ביותר. זהו, ככל הנראה, בית החולים היחידי בארץ, שאין על שערו סימן וזכר שלט שיסביר את טיבו. אך גם השלט מאיר-העיניים ביותר לא היה יכול להצביע על כך יותר מאשר התיבונות של רגע אל תוכו, מבעד לגדרות המקיפות אותו.

התבוננות כזו היתה מגלה מייד לעין המסתכל חבורה של יצורים דמויי-אדם, שלבושם מוכר באורח מחריד את בלואיהם של כלואי מחנות-הנאצים.

צילצילתי בפעמון, לבשר את דבר בואי. ברגע בו נשמע הצילצול הגיחו מיספר חולים מאי-שם, והתבוננו בי בעיניים בורחות. ניכר היה בהם שאין הם רגילים לביקורי זרים במקום. אך הם לא היו היחידים שלא היו מורגלים בכך. צוות העובדים של בית-החולים נדהם למראי באיתה מידה ממש.

באחת מפינות החצר, סמוך לשערי-הכניסה, הכחנתי ביצור, ספקי-אדם, "לבוש" בקרע-שמיכה. האיש מוטל היה שם כשק שאין לו הופכין, בפניה, ללא-ניע. בשלושה הימים הרצופים שביליתי באותו מוסד, שכב האיש בפיתו ולא זו. השמש זרחה, גשם ירד, ברד ניתך — הוא לא מש מ"מקומו. איש מעובדי בית-החולים לא מצא לנחוץ להזיזו ממקומו.

סיפרה לי אחת העובדות המעטות של בית-החולים, כאשר חקרתי אותה בדבר האיש: "ימים הוא לא זו מהפינה הזו. לא אוכל, לא שותה, אם מישוה נזכר בו, אז מביאים לו משהו לאכול. לפעמים נזכרים בו וגוררים אותו לחדר-האוכל. אבל למי יש זמן בשביל זה?"

פתיחה-אשפה של בית-החולים עלו על

לגירה ינום - וחדרה

גדותיהם. איש לא טרח להריקם. בפתח חדר-האוכל ניצב פח כזה, נטולי-מיכסה, שמי-גשם מילאו אותו והאשפה שבתוכו עלתה על גדותיו והתפזרה סביבו. זה לא הזיז לאף אחד. הונחה, אדישות וחוסר-איכפתיות שלטו בכל.

בהצר פוזרים היו שיירי-מוון, צלחות מוזהמות, שברי-היטים, סחבות מצחינות — אך הכל חלפו על פניהם אף מבלי להביחין בהם. הכל — מלבד אחד, גבר מגולח ראש כבן 40, שעבר בחצר בראש מורכן ואסף שיירים הפוזרים בה. על האיש הזה

אותי דרך המחלקות השונות של בית החולים. הדברים שראיתי שם, שלושת הימים שביליתי במקום המיפלצתי ההוא, די היה בהם כדי להוציא גם אדם שפוי מדעתו.



הנסטוריום לחולי-נפש בנס"ציונה נמצא סמוך לשכונת נוה-מיכאל שבמ"קום. דר"העפר באורך של כמה מאות מטרים מובילה אל בית-החולים ואל הפרדסים שבסביבה. כאשר יוצאים משכונת נוה-

הסביר: "אנחנו כאן צוות-עובדים מאד אינטימי. כל אחד עושה הכל". ה"ראיון" כולו לא ארך אלא חמש דקות, ובסימון הציע לי סגן-המנהל להתחיל לעבוד מייד. כאשר אמרתי שאתחיל ב"עבודה רק למחרת היום, התאכזב מעט, ככל הנראה, "אתה באמת תבוא מחר?" חקר אותי בחשדנות, כלא-מאמין. הבטחתי שאגיע למחרת היום, בשבע בבוקר, ואז לקח אותי לסיוור בבית-החולים, "כדי ש"תהיה מוכן לעבודה מחר", כפי שהסביר. סגן-המנהל אחז ברוועי והחל מעביר

מודעה בה נאמר: "דרושים אחים, אחיות וכוח"עזר לבית-החולים לחולי-נפש". גבר לבוש בגדי-עבודה וחולצת-חלוק קיצרתי-שרוולים שמע את בקשתי, והציג את עצמו כיונתן (שם פרטי בלבד). סגן מנהל בית-החולים. העובדה שבעת כניסתי בשער ראיתי עוסק, ביחד עם חולים אחדים, בנסיגות לפתוח סתימה בביוב, לא הפריעה לו במיוחד.

שעה ש"ריאיון" אותי לצורך קבלת העבודה, המשיך יונתן במלאכת פתיחת ה"ביוב. כאשר הבחין במבטי המשתומם,



חולי המחלקה הסגורה ה' יושבים בחצר הפנימית, לבושים בגדים נקיים, ומתחממים בשמש. כך נראתה המחלקה בעת הביקור השני שערך כתב העולם הזה במקום. בביקור הראשון היה המצב שונה.

מוכי-הגורל

כך נראה ביה"ח מבחוץ. בתוך מיבנים מוזנחים, חלקם ישנים בינות לפרדסים, חיים 300 חולים מוכי-גורל. שום שלט אינו מכריז מעל השער על טיב המקום, בו עתידים רובם לבלות שארית ימיהם.